

۲۷۹۳۴۹
۱۶۰۱/۸/۲۵

به نام خداوند جان و خرد

اجرا، نمره گذاری و تفسیر آزمون رورشاخ
نظام جامع اکسندر و نظام سنجش عملکرد رورشاخ

Exner Comprehensive System
Rorschach Performance Assessment System (R-PAS)

www.ketab.ir

انتشارات روان‌سنجی

سرشناسه	: گراث-مارنات، گری
عنوان و نام پدیدآور	Gary Groth-Marnat اجرا، نمره‌گذاری و تفسیر آزمون رورشاخ : نظام جامع اکسپر و نظام سنجش عملکرد رورشاخ/ نویسندگان گری گراث مارنات. چوردن رایت ؛ مترجم رعنا کرمی
مشخصات نشر	: تهران : روان سنجی، ۱۴۰۱
مشخصات ظاهری	: ۲۲۸ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۳۳۷-۲۹-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Handbook of psychological assessment, sixth ed, 2016
عنوان دیگر	: نظام جامع اکسپر و نظام سنجش عملکرد رورشاخ
موضوع	: روان‌شناسی - آزمون‌ها Psychological tests - Personality assessment
شناسه افزوده	: رایت، آ. چوردن Wright, A. Jordan
شناسه افزوده	: کرمی، رعنا، مترجم
رده بندی کنگره	: BF۱۷۶
رده بندی دیویی	: ۱۵۰/۲۸۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۹۹۸۲۳۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

عنوان کتاب	: اجرا، نمره‌گذاری و تفسیر آزمون رورشاخ
مترجم	: رعنا کرمی
نوبت چاپ	: اول ۱۴۰۱
شمارگان	: ۲۰۰ نسخه
قیمت	: ۱۲۰,۰۰۰ تومان

آدرس انتشارات: تهران، میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، کوچه رشتجی، پلاک ۱۳ واحد ۲. تلفکس: ۰۲۱-۶۶۵۶۴۸۱۵

فهرست مطالب

۷	مقدمه.....
۸	تاریخچه و توسعه.....
۱۳	پایایی و روایی.....
۱۸	مزایا و محدودیت‌ها.....
۲۱	کاربرد در گروه‌های مختلف.....
۲۳	نظام جامع: اجرا.....
۲۳	گام ۱: آشنایی آزمودنی با تکنیک.....
۲۴	گام ۲: ارائه دستورالعمل آزمون.....
۲۴	گام ۳ مرحله پاسخ (تداعی).....
۲۵	گام ۴: واریسی.....
۲۶	نظام جامع: کدگذاری.....
۲۶	مکان و کیفیت گسترش.....
۲۷	تعیین کننده‌ها، کیفیت شکل و فعالیت سازمان‌دهی.....
۳۱	محتوا.....
۳۱	پاسخ‌های رایج.....
۳۴	نمرات خاص.....
۳۶	نظام جامع: نمره‌گذاری خلاصه ساختاری.....
۳۶	نظام جامع: تفسیر.....
۳۹	مکان.....
۴۰	پاسخ کل (W).....
۴۱	جزئیات رایج (D).....
۴۱	جزئیات غیرمعمول (Dd).....
۴۲	فضا (S).....
۴۲	DQ+ و DQv.....
۴۲	تعیین کننده‌ها.....
۴۳	شکل.....
۴۴	حرکات انسانی (M).....
۴۵	حرکات حیوانی (FM).....
۴۵	حرکات جامد و بی جان (m).....
۴۶	رنگ فامی (C و CF، FC و Cn).....
۴۷	مجموع C با وزن بالا.....
۴۷	مجموع C با وزن پایین.....
۴۸	رنگ بی فام C'، FC'، C'F.....

۴۸.....	سایه - یافت (FT, TF, T).....
۴۹.....	سایه - بعد (چشم‌انداز: V, VF, FV).....
۵۰.....	سایه - پراکنده (Y, YF, FY).....
۵۱.....	جفت‌ها (۲) وانعکاس‌ها (rF و Fr).....
۵۲.....	فعالیت سازمانی (Z).....
۵۳.....	محتوا.....
۵۳.....	انسان و جزئیات انسانی H, Hd, (H), (Hd).....
۵۴.....	حیوان و جزئیات حیوانی (A و Ad).....
۵۵.....	آناتومی (An) و اشعه ایکس (Xy).....
۵۵.....	غذا (Fd).....
۵۵.....	پاسخ‌های رایج.....
۵۶.....	نمرات خاص.....
۵۸.....	در جاماندگی (PSV).....
۵۸.....	محتوای انتزاعی.....
۵۸.....	خشونت (AG) و حرکت هماهنگ (COP).....
۵۸.....	محتوای مرضی (MOR).....
۵۹.....	بازنمای انسان خوب (GHR) و بازنمای انسان ضعیف (PHR).....
۵۹.....	شخصی (PER).....
۵۹.....	فراکنی رنگ (CP).....
۵۹.....	نسبت‌ها، درصدها و مشتقات.....
۵۹.....	بخش اصلی (هسته).....
۶۷.....	بخش تفکرات.....
۶۸.....	شاخص هوشمندسازی بالا (۵ یا بیشتر).....
۶۹.....	بخش تأثیرات.....
۷۱.....	بخش میانی.....
۷۳.....	بخش پردازش.....
۷۵.....	بخش روابط بین فردی.....
۷۷.....	شاخص‌های خاص.....
۸۱.....	R-PAS: اجرا
۸۱.....	گام ۱: تعیین و شروع یک ارتباط.....
۸۲.....	گام ۲: ارائه دستورالعمل آزمون.....
۸۲.....	گام ۳: مرحله پاسخ.....
۸۳.....	گام ۴: مرحله شفاف‌سازی.....
۸۴.....	R-PAS: کدگذاری
۸۵.....	مکان و فضا.....
۸۵.....	محتوا.....
۸۶.....	کیفیت موضوعی.....
۸۷.....	کیفیت شکل.....
۸۸.....	پاسخ‌های رایج.....
۸۸.....	تعیین‌کننده‌ها.....
۹۰.....	کدگذاری شناختی.....

۹۱.....	کدهای موضوعی خاص
۹۲.....	R-PAS: نمره‌گذاری خلاصه ساختاری
۹۳.....	R-PAS: تفسیر
۹۳.....	رفتارها و مشاهدات طی اجرا
۹۴.....	تشویق‌ها (Pr)
۹۴.....	بازداری (توقف) (Pu)
۹۴.....	چرخاندن کارت (CT)
۹۵.....	مشارکت و درگیری و برداشش شناختی: صفحه ۱
۹۵.....	پیچیدگی
۹۶.....	تعداد پاسخ‌ها (R)
۹۶.....	درصد شکل (F%)
۹۷.....	ترکیبات
۹۷.....	هم نهادها
۹۷.....	حرکات انسانی و رنگ وزن دار (NMC)
۹۸.....	مقابلله کارآمد (MC-PPD)
۹۸.....	حرکات انسانی (MM)
۹۸.....	نسبت‌های M (M/MC)
۹۹.....	نسبت‌ها با برتری رنگ نسبت CFC (مجموع CF+C/C)
۹۹.....	مسائل ادراک و تفکر - صفحه ۱
۹۹.....	شاخص نقص ایگو (EII-3)
۱۰۰.....	ترکیب ادراک و تفکر (TP-Comp)
۱۰۰.....	مجموع وزن دار شش کد شناختی (WSumCog)
۱۰۰.....	کدهای شناختی شدید (SevCog)
۱۰۱.....	FQ - درصد (FQ-%)
۱۰۱.....	WD - درصد (WD-%)
۱۰۱.....	FQo - درصد (FQo%)
۱۰۱.....	پاسخ رایج (P)
۱۰۲.....	مجموع سایه و رنگ غیر کرومی (Y T V C')
۱۰۲.....	حرکت بی جان (m)
۱۰۳.....	سایه پراکنده (Y)
۱۰۳.....	محتوای مرضی (MOR)
۱۰۳.....	هم نهادی نگرانی و خودکنشی (SC-Comp)
۱۰۴.....	بازنمایی خود و دیگران - صفحه ۱
۱۰۴.....	زبان وابسته دهانی (ODL%)
۱۰۴.....	نسبت MAP (MAP/MAHP)
۱۰۵.....	نسبت PHR (PHR/GPHR)
۱۰۵.....	منفی حرکت انسانی (M-)
۱۰۵.....	محتوای خشونت (AGC)
۱۰۶.....	محتوای انسان کامل (H)
۱۰۶.....	حرکت هماهنگ (COP)
۱۰۶.....	دوسویه بودن سلامت آناتومی (MAH)

۱۰۷.....	درگیری و پردازش شناختی: صفحه ۲
۱۰۷.....	درصد کل (W%)
۱۰۷.....	درصد جزئیات غیرعادی (Dd%)
۱۰۸.....	انسجام و یکپارچگی فضایی (SI)
۱۰۸.....	محتوای هوش (Inrcont)
۱۰۸.....	درصد ابهام (Vg%)
۱۰۹.....	چشم‌انداز (V)
۱۰۹.....	بعد شکل (FD)
۱۰۹.....	پاسخ به درصد سه کارت نهایی (R8910%)
۱۰۹.....	مجموع وزن رنگ (WsumC)
۱۱۰.....	رنگ خالص (C)
۱۱۰.....	نسبت $MP / (MP + Ma)$
۱۱۰.....	مسائل ادراک و تفکر - صفحه ۲
۱۱۱.....	درصد FQu (%)
۱۱۱.....	استرس و پریشانی - صفحه ۲
۱۱۱.....	تعیین کننده‌های بالقوه مشکل ساز (PPD)
۱۱۱.....	رنگ خالص در ترکیب با سایه و رنگ غیر کرومی (CBlend)
۱۱۲.....	رنگ بی فام (C')
۱۱۲.....	چشم‌انداز (V)، بازدید کردن
۱۱۲.....	محتوای انتقادی (Critcont%)
۱۱۳.....	بازنمایی خود و دیگران - صفحه ۲
۱۱۳.....	محتوای همه انسان‌ها (SumH)
۱۱۳.....	نسبت H ناخالص (NPH/sum H)
۱۱۴.....	ترکیب گوش بزرگی (V-comp)
۱۱۴.....	انعکاس‌ها (r)
۱۱۴.....	نسبت متغیله $[P / (P + a)]$
۱۱۵.....	حرکت تهاجمی (AGM)
۱۱۵.....	بافت (T)
۱۱۵.....	تأیید دانش فردی (PER)
۱۱۵.....	آناتومی (An)
۱۱۶.....	پیوست ها

مقدمه

آزمون رورشاخ آزمونی مبتنی بر عملکرد است که برای سنجش کارکردهای شخصیتی مبتنی بر تفسیر پاسخ‌های آزمودنی به ۱۰ کارت که لکه متقارن جوهری دارند می‌باشد. هدف کلی این تکنیک، سنجش ساختار شخصیت با تأکید ویژه بر چگونگی بازسازی تجربیات و معنای ادراکی تجربیات فردی است (تصویرسازی موضوعی، وینو، ۲۰۰۳). تفسیر داده‌های رورشاخ اطلاعاتی در مورد متغیرهایی مثل انگیزه‌ها، جهت گیری پاسخ، عملکرد شناختی، تأثیرپذیری و ادراکات فردی و بین فردی ارائه کند. علی رغم انتقاداتی از سوی روانشناسان و سایر متخصصین، رورشاخ هنوز هم به عنوان یکی از پرکاربردترین تکنیک‌های مورد استفاده در پژوهش‌ها است (آرچر و نیوسام، ۲۰۰۰، کامارا ناتان و پیونتی، ۲۰۰۰؛ واتکینز و کمپبل، نیپر دینگ و هالمارک، ۱۹۹۵) علتش این حقیقت است که بیش از ۲۰۰ کتاب و ۱۰۰۰ مقاله در مورد رورشاخ یا با استفاده از آن نوشته شده است (اکسندر، ۲۰۰۳).

فرض اصلی رورشاخ این است که محرک‌های محیط توسط نیازها، انگیزه‌ها و تعارضات خاص یک فرد و همچنین توسط «مجموعه‌های» ادراکی خاص سازماندهی می‌شوند. زمانی که افراد با محرک‌های مبهم مانند لکه‌های جوهر مواجه می‌شوند، این نیاز به سازمان، اغراق آمیزتر، گسترده‌تر و آشکارتر می‌شود. بنابراین، آنها باید از تصاویر ذهنی، ایده‌ها (افکار) و روابط شخصی خود برای ایجاد پاسخ استفاده کنند. این فرآیند مستلزم آن است که افراد ادراکات خود را سازماندهی کرده و این ادراکات را به تجربه و برداشت‌های خود مرتبط کنند.

ایده اصلی که تفسیر رورشاخ بر آن استوار است: فرآیندی که افراد از طریق آن پاسخ‌های خود را به رورشاخ سازماندهی می‌کنند، نشان دهنده نحوه رویارویی آنها با موقعیت‌های مبهم دیگری است که نیاز به سازماندهی و قضاوت دارند. وقتی پاسخ ارائه و ثبت شد سپس در ابعاد مختلف کدگذاری می‌شود؛ ابعادی مثل مکان^۱ یا بخشی از لکه جوهر که بر آن تمرکز شده است؛ تعیین کننده‌ها^۲ یا ویژگی‌های خاص لکه که برای ارائه پاسخ استفاده شده‌اند (رنگ، شکل) و محتوا^۳ که طبقه‌ای از موضوعاتی است که پاسخ مربوط به آن است (انسان، حیوان، آناتومی). تفسیر کلی این پروتکل براساس تعداد پاسخ‌هایی است که در هر گروه‌بندی قرار دارند. برخی سیستم‌های نمره‌گذاری بر اساس درجه سازماندهی پاسخ‌ها (فعالیت سازماندهی) عمل می‌کنند و برخی هم به نوع کلامی و تداعی معنایی

مرتبط با لکه جوهر در نمره گذاری توجه دارند. اگرچه این گروه بندی های نمره گذاری ساده به نظر می رسند اما ویژگی های خاص نمره گذاری و تفسیر رورشاخ پیچیده است. به علاوه، تلاش برای توسعه یک سیستم نمره گذاری یکپارچه و متفق القول عمومی هنوز به موفقیت نرسیده است که باعث ایجاد سردرگمی و ابهامی در رویکرد خود تکنیک رورشاخ می شود. اما با این وجود، سیستم های اولیه نمره گذاری چندین شباهت نیز با هم داشتند ولی تفاوت معناداری در عناصر این سیستم ها دیده می شود. این تفاوت ها نشان دهنده ابهام و پیچیدگی در ماهیت پاسخ هایی است که به کارت ها داده می شوند. بنابراین، کاربرد مؤثر رورشاخ وابسته به دانش سیستم نمره گذاری و تجربه بالینی و دانش کافی در مورد شخصیت و آسیب روانی است.

هدف کلی این فصل مروری بر نحوه اجرا، نمره گذاری و تفسیر با استفاده از دو سیستم رایج است که امروزه هم کاربرد دارند: نظام جامع اکسرن^۱ و سیستم سنجش عملکرد رورشاخ^۲ (R-PAS). سیستم اکسرن پرآوازه ترین و پرکاربردترین سیستم رورشاخی مورد استفاده تا به امروز است و R-PAS که اساساً مبتنی بر نظام جامع است از رورشاخ حمایت روان سنجی بالایی بعمل آورده است. هر دو سیستم شامل پرکاربردترین روش نمره گذاری و تفسیر هستند که از روش های مشترک هم استفاده می کنند.

نمره گذاری نظام جامع و R-PAS بسیار پیچیده است، متخصصان بالینی که می خواهند از جداول و معیارهای دقیق نمره گذاری استفاده کنند و برای هر تفسیر توضیح زیادی در اختیار داشته باشند می بایست آثار علمی اکسرن و همکارانش (اکسرن، ۲۰۰۰، ۲۰۰۱ و ۲۰۰۳؛ اکسرن و وینر، ۱۹۹۵) در زمینه راهنمای کدگذاری، نمره گذاری و تفسیر نظام جامع و R-PAS را مطالعه نمایند (میر، ۲۰۱۱). توضیحات و مطالب این فصل جایگزین اطلاعات دقیق این پژوهشگران نیست و هدف اصلی این کتاب آشنایی خوانندگان با رورشاخ و بالخصوص اصول R-PAS و اکسرن در تفسیر آن می باشد. علاوه بر دانشجویانی که مشغول یادگیری سیستم ها هستند اشخاصی که قبلاً با سیستم اکسرن یا R-PAS آشنا شده اند و می خواهند تا در مورد گروه بندی های مختلف نمره گذاری و فرضیه های تفسیر اطلاعاتی کسب کنند می توانند این کتاب را با دقت مطالعه نمایند. متخصصانی که به ندرت از رورشاخ استفاده می کنند این کتاب می تواند برای آنها هم کاربردی باشد. در نهایت افرادی که از سیستم های دیگر نمره گذاری استفاده می کنند ممکن است از فرضیه های مختلف تفسیری به عنوان ابزار کمکی تفسیر بهره ببرند. هم اکسرن و هم R-PAS اصول مهم و اصلی سایر سیستم ها را نیز در سیستم خود وارد کرده اند. اما با این وجود ممکن است بین نظام جامع و R-PAS و سایر سیستم ها تفاوت هایی وجود داشته باشد و بنابراین تفسیر باید با احتیاط انجام شود.

تاریخچه و توسعه

برخی از آزمون های لکه جوهر و بازی های مشابه آن مدت ها قبل از رورشاخ وجود داشتند، رورشاخ با ۱۰ کارت در سال ۱۹۲۱ منتشر شد. داوینچی و بوتچلی علاقه مند بودند تا تعیین کنند که چگونه برداشت های افراد از طرح های مبهم نشان دهنده شخصیت آن هاست. بعدها در سال ۱۸۹۵ بینت و هنری^۳ و سپس در سال ۱۹۵۰ ویبل^۴ به این

1 Exner Comprehensive System

2 Rorschach Performance Assessment System

3 Binet & Henri

4 Whipple

مسأله توجه نمودند. در اواخر دهه ۱۸۱۰ بازی مشهوری به نام بلوتو^۱ ابداع شد این بازی نیازمند پاسخ‌های خلاقانه به لکه‌های جوهر بود. اما با این وجود، رورشاخ اولین بار یک نظام جامع و مبتنی بر آزمایشات تجربی را برای نمره‌گذاری و تفسیر پاسخ‌ها به مجموعه‌ای استاندارد از کارت‌ها معرفی نمود. متأسفانه، رورشاخ در سن ۳۷ سالگی، یعنی مدت زمان اندکی پس از چاپ اثر اصلی خود کتاب تشخیص روانی^۲ (۱۹۲۱/۱۹۴۱) درگذشت. سه نفر از همکاران وی به نام‌های امیل او برهولور، جورج روئور و والتر مورگنتالر کارهای او را به میزان محدودی ادامه دادند.

روش اولیه که رورشاخ و سایر توسعه دهندگان اولیه تکنیک لکه جوهر استفاده کردند، توجه به پاسخ‌های انواع مختلف گروه پژوهشی بود. بنابراین هنجار اولیه رورشاخ به تمایز بین جمعیت‌های مختلف هنجار و بالینی کمک کرد: افراد مبتلا به اسکیزوفرنی، افراد با کم توانایی‌های عقلانی (عقب افتادگی ذهنی)، افراد هنجار، هنرمندان، دانشمندان و سایر زیر گروه‌هایی با ویژگی‌های مشخص. رورشاخ در ابتدا قصد داشت تا بین گروه‌های مختلف بر اساس پژوهش‌های تجربی تمایز قایل شود و در مورد تفسیر نمادین محتوای آزمون نگرانی چندانی نداشت. برخی از مفاهیم اولیه و گروه‌بندی‌های نمره‌گذاری هنوز هم در نظام جامع ادامه دارند. مثلاً بیماران افسرده و غمگین کمترین تعداد پاسخ‌ها را دارند. افرادی که تعداد زیادی پاسخ را در زمان اندکی ارائه می‌کنند احتمالاً ادراک، تفکر، افکار پراکنده و غیرمنسجم دارند. همچنین رورشاخ به اهمیت نهفتگی‌های بلند مدت^۳ که در اصطلاح پاسخ شوک^۴ نامیده می‌شود توجه کرد و چنین فرض نمود که این پاسخ‌ها به حس درماندگی و سرکوب هیجانی ربط دارند.

اگر رورشاخ زنده می‌ماند تاریخچه و گسترش این آزمون مسلماً بسیار تفاوت داشت. بدون راهنمایی و پژوهش‌های بنیانگذار این آزمون، مجموعه تکنیک‌های رورشاخ به دست اشخاصی افتاد که پیشینه و سابقه پژوهشی کاملاً متفاوتی با رورشاخ و حتی با یکدیگر داشتند. تا سال ۱۹۵۷، ۵ سیستم رورشاخ در دسترس بودند و محبوب‌ترین آنها سیستم بک^۵ و کلاپفر^۶ بود. این دو روش نشان دهنده دو مکتب فکری متفاوت و گاهی اوقات دو مکتب فکری متضاد بود.

اس. جی. بک در سال ۱۹۳۷ به چهارچوب اولیه رورشاخ برای نمره‌گذاری و کدگذاری پایبند بود. وی همواره بر اهمیت رابطه بین کدهای رورشاخ و سنجش خارج از سیستم رورشاخ تأکید داشت، بک تأکید داشت که پاسخ به آزمون رورشاخ عمدتاً شامل یک فرایند شناختی - ادراکی^۷ است که در این فرایند پاسخ دهندگان ادراکات خود را در قالب پاسخ‌های معنادار سازماندهی می‌کنند. این فرایند ادراکی - شناختی نشان دهنده پاسخ این افراد به دنیای خودشان است. مثلاً افرادی که ادراکات خود را به جزئیات کوچک‌تر لکه‌های جوهر تجزیه می‌کنند احتمالاً در ادراکات خارج از وضعیت آزمایشی رفتار مشابهی دارند.

1 Blotto

2 Psychodiagnostik

3 Long latencies

4 shock responses

5 Beck

6 Klopfer

7 perceptual-cognitive process